

ČERVAR-PORAT

ČERIĆ, Vilim, slikar i karikaturist (Gorica, 24. V. 1911 — Zagreb, 23. V. 1978). Studirao na Akademiji u Zagrebu. Pokretač je, urednik i gl. crtač prvoga partizanskoga tiskanoga lista »Bodljikavi jež« (1944). Samostalno izlagao karikature u Zagrebu (1940, 1945, 1946) i na tridesetak skupnih izložaba. Suradivao u »Novostima«, »Ježu«, »Kerempuhu« a karikature su mu objavili i »Trends and Tides« (SAD), »Action« (Pariz), »Voorwaarts« (Amsterdam), »Krokodil« (Moskva), »Narodni glasnik« (Pittsburgh), »Stršel« (Sofija), »Primorski dnevnik« (Trst).

D. Iv.

ČERINA, Drago, kipar (Osijek, 15. VIII. 1949). Školovao se u Beogradu i Londonu. Radi skulpture u gipsu i bronci. Zbirku svojih radova izlaže u vlastitu prostoru u Podgori. Izlagao u Zagrebu 1988.

ČERMÁK, Jaroslav, češ. slikar (Prag, 1. VIII. 1831 — Pariz, 23. IV. 1878). Studirao u Pragu, Düsseldorfu, Münchenu, Parizu, Antverpenu i Bruxellesu. God. 1858—62. te 1865. putuje po Dalmaciji, Istri, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, tri godine živi u Mandaljeni u Župi dubrovačkoj. Slika krajolike, ljude i nošnje, portretira članove obitelji crnog. kneza Nikole, crnogorske i hercegovačke junake u borbi protiv Turaka (*Turci otimlju kršćansku ženu; Hercegovka kod zdenca; Dalmatinski harambaša; Crnogorka; Dalmatinka; Djevojka i guslar; Istrijanka; Sastanak crnogorski*). Poslije povratka u Pariz slika veliku kompoziciju *Bašibozuci vode hercegovačko roblje*, 1872. i sliku *Ranjeni Crnogorac* (za J. J. Strossmayera). Umro je radeći na prapovijesnoj slici *Zarobljena Hercegovka*.

Čermakova djela slikana su u duhu akademskoga realizma s romantičnim emocionalnim naglascima. U ranijim djelima prevladavaju tamni tonovi a poslije pod utjecajem impresionizma njegov kolorit postaje svjetliji. Čermakovo slikarstvo utjecalo je na naše slikare, osobito na ranije stvaralaštvo V. Bukovca.

Ilustracija na str. 163

ČESMA, Mala česma u Dubrovniku

LIT.: V. Devčić, Jaroslav Čermák, Obzor, 28. IX. 1877. — V. Černý, F. V. Mokry i V. Naprstek, Život a dílo Jaroslava Čermáka, Praha 1930. — D. Keckemet, Jaroslav Čermák, Slobodna Dalmacija, 24. III. 1953. D. Kt.

ČERMAK, Lela, slikarica (Karlovac, 1. VII. 1921). Diplomirala 1954. na Akademiji u Zagrebu (J. Miše). Radi u uredništvu lista »Naprijed«, poslije u likovnoj grupi Kulturno-umjetničkog odjela ZAVNOH-a u Topuskom. Izlaže s hrv. umjetnicima partizanima tijekom II. svj. rata. Posvećuje se restauriranju i boravi na specijalizaciji u Londonu 1954/55. i 1956/57. Radila u Restauratorskom zavodu HAZU u Zagrebu; voditelj Zavoda od 1968—79. Restaurirala slike i skulpture za galerije, muzeje i priv. zbirke.

K. Ma.

ČERVAR-PORAT (Črvar), naselje u Istri, S od Poreča, u istoimenom uvali, na mjestu rimske *Portus Cervera*. Neposredno uz morsku obalu otkrivena je rim. ladanjska vila s dvjema cjelinama. U gospodarskomu dijelu je keramička peć s ložištem i uljara s prešama. Stambeni dio čine terme s hipokaustom, bazenima i cisternom. Građevina potječe iz različitih faza gradnje (I—IV. st.). Iznad Červara su ostaci ilir. gradine i srednjovj. kule. U uvali je 1970—80. izgrađeno naselje za 6500 stanovnika, prvi primjer cjelovite regulacije sezonskoga grada na I obali Jadrana. Urbanistički plan (izrađen u Urbanističkom institutu Hrvatske, autor J. Matijević) i arhitektura naselja temelje se na regionalnim značajkama primorskih urbanih aglomeracija.

LIT.: V. Jurkić-Givardi, Građevinski kontinuitet rimskih gospodarskih vila u zapadnoj Istri od antike do bizantskog doba, Histria historica, 1981, 2. — J. Matijević, Červar-Porat, ČIP, 1982, 7—8. J. M. M.

ČESMA (fontana), arhitektonski oblikovan, često skulpturalno obrađen, objekt utilitarne i estetske funkcije u koji pritječe voda. Izrazit urbanistički značaj imaju dvije gotičko-renesansne česme u Dubrovniku (*Velika*, zvana i *Onofrijeva* po graditelju vodovoda 1438. i *Mala*, za koju je reljefe izradio Petar Martinov iz Milana). Česmu su imale i pojedine privatne palače u Dubrovniku, posebice ljetnikovci (Sorkočevića na Lapadu iz 1520). Česmu u ljetnikovcu Škaprlenda u Rijeci dubrovačkoj projektirao je M. Gropelli, a po ukupnome uređenju s alegorijskim figurama ističe se Gučetićeva u Trstenu. Iz renesansnoga doba tipična je česma u Stonu, te u dvorištu dubrovačkoga Kneževa dvora. Oblikovno zanimljivije i raskošnije, premda vezane uz bunare, su one u istarskim gradićima (Buzet). U baroku su osobito omiljeni tipovi česmi u kojima arhitektura, skulptura i voda čine cjelinu alegorijskog značenja. U XIX. st. česme se oblikuju u duhu klasicizma (fontana u Senju) ili eklekticizma (fontana pred katedralom u Zagrebu iz 1888. i fontana kojom je obilježena obnova Dioklecijanovog vodovoda u Splitu 1888). — Oblikovanje česmi prisutno je u modernoj umjetnosti (Meštrović, Rosandić) a u obliku bazena s vodoskokom dio je gradogradnje do danas.

T. Pl.

ČESMA, Zdenac života u Zagrebu, djelo I. Meštrovića

